

gens danske undersåtter blev pålagt, hvilket er lodret i strid med realiteterne og forskningens viden derom.

Den franske historiker Ernest Renan bemærkede i sin berømte nationalisme-forelæsning i 1882, at det ligger i nationalismens natur at få nationens historie galt i halsen som led i opbygningen af en national bevidsthed. Det mindste man kan forlange af historikere, som kalder sig professionelle, er, at de i det mindste bestræber sig for at undgå myteskabelse. Denne stræben er det des-

være ikke muligt at spore i historieprofessor Kåre Lundens foreliggende skrift. Det er derfor ikke et faghistorisk arbejde – og kan ikke anmeldes som sådant – men et rasende veloplagt og lidenskabeligt forsvar for norsk nationalisme i dens mest selvhævdende og selvtilstrækkelige form. Kåre Lundens har givetvis ikke noget problem med sine nationale holdninger – men forhåbentlig har han ét med sin faglige samvittighed.

Knud J.V. Jespersen

OLDTID OG MIDDELALDER

Frank Birkebæk, Tom Christensen og Inge Skovgaard-Petersen (red.): *Absalon – fædrelandets fader*. (Roskilde Museums Forlag, 1996). 242 s., 150 kr.

Karl-Erik Tysk (red.): *Brynolf Algotsson – scenen, mannen, rollen*. (Viktoria Bokförlag, 1995). 157 s.

I kulturbyåret 1996 udkom i forbindelse med Roskilde museums udstilling »Absalons byer – Roskilde, Lund og København« den fornemt udstyrede antologi *Absalon – fædrelandets fader*.

Året før, i 1995, udkom i Skara en anden, udstyrmæssig noget mere ydmyg, antologi omhandlende en biskop af det svenske Skara-stift: *Brynolf Algotsson – scenen, mannen, rollen*. Denne antologi blev udgivet som resultat af et symposium fra 1992, 500-året for samme Brynolfs saligkårelse 1492.

Begge udgivelser kan således i en vis forstand siges at udspringe af andre officielle og offentlige begivenheder og er dermed trykt takket være de pengekasser, som har været åbnet på klem i disse sammenhænge. Dette er oftest de bar-

ske vilkår for udgivelser af denne art. Dette ville imidlertid ikke være et problem, hvis udgivelserne samtidig bar præg af en egen 'indre nødvendighed', men dette synes langt fra altid at være tilfældet, og heller ikke i udpræget grad med disse to antologier. Selv om selve udgivelsen af to bise-antologier umiddelbart synes at demonstrere en nyere tendens i skandinavisk forskning til også at medtænke middelalderens spirituelle/religiøse sider, så bliver læseren skuffet, hvis hun på den baggrund forventer at finde overraskende pointer og nye tolkninger af materialet.

Som udstillingen er også antologien om Absalon organiseret omkring Absalons byer, Roskilde, Lund og København. Dette giver en frugtbar anledning til indlæg fra både historikere, filologer og arkæologer, der alle bidrager med artikler af gedigen kvalitet og henvendt til alment historisk interesserede læsere.

Som baggrundsværk til en museums-udstilling skal man måske ikke forvente nye forskningsresultater, og det ligger således allerede i titlen på Absalon-antologien, at vi ikke har at gøre med reel-

le nyvurderinger af den berømte ærkebiskop: Undertitlen »Fædrelandets Fader« er et direkte Saxo-citat, og det er da også i lige så høj grad Saxo og hans vurderinger, som møder os i antologien. Et blik på indholdsfortegnelsen afslører, at Absalon synes at have været en dygtig kriger, dreven politiker, omhyggelig borgbygger og mægtig jorddrot. Intet nyt under solen. At han også har været anset for en national helt af andre historikere end Saxo, er heller ingen overraskende nyhed, om end historien herom fortælles veloplagt af Lorenz Rerup. Der er således ikke en finger at sætte på kvaliteten af de forskellige artikler i antologien, udover den anke, at nytænkning ikke synes at være i høj kurs. Men det gælder jo for mange udgivelser. Denne anmelder savner især overvejelser over Absalons i forhold til kanonisk ret i sit mildest talt sælsomme dobbelt-episkopat. En artikel om dette tema kunne måske have kastet nyt lys over de spegede affærer omkring Eskils resignation og valget i 1177. En artikel om Absalons forhold til de kirkelige institutioner ud over Lund og Roskilde og i det hele taget om Absalon som en kristen ærkebiskop ville have medvirket til et mere fuldkomment billede af vor vel mest berømte ærkebiskop. Endelig, når nu antologien i så høj grad har valgt at anvende Saxos 'nationale' billede af ærkebispem og dermed i en vis forstand tematiserer de senere års diskussioner i historiefaget, ville en artikel, der direkte diskuterede både Saxos og Absalons angivelige patriotisme, nationalisme eller i hvert fald nations-forståelse, have pyntet på en ellers formfuldendt udgivelse.

Mens Absalons livsløb med en vis ret kan siges at være velkendt for de fleste historisk interesserede danskere, gælder dette nok ikke for Brynolf Algotssons vedkommende. Han blev født ind i en stormandsslægt fra Västergötland om-

kring 1240, studerede i Paris i 18 år og blev i 1278 valgt til biskop i Skara – et embede han besad i næsten 40 år til sin død i 1317. Brynolf indrettede et studenterhus i Paris, ombyggede Skaradomkirken efter højgotiske idealer, samtidig med at han hævdes at have organiseret Skara-stiftet efter kontinentale modeller og hjemlig tradition. Herudover skal Brynolf have været juridisk aktiv i den svenske lovstiftelsesproces og politisk aktiv i de kongelige stridigheder mellem Magnus Birgersson Ladelås og dels kongens egen slægt, dels Algotssønnerne selv, med Brynolf i en besværlig dobbeltrolle. Sideløbende hermed fandt bispen tid til at pleje litterære interesser. Brynolf er den angivelige forfatter til fire mindre liturgiske tekster.

Brynolfs historie fremviser således flere paralleller til en ældre dansk kollega, nemlig ærkebiskop Anders Sunesen, der i 1985 ligeledes blev bearbejdet med sin egen antologi. Og som titlen antyder, er også bogen om Brynolf organiseret omkring en række temaer, der hver især forsøger at belyse aspekter ved biskoppen. Imidlertid er de forskellige artikler øjensynligt ikke koordineret på en reelt sammenhængende facon. Derfor kan man, udover at blive absolut kvalificeret informeret, stadig læse forskellige pudsigheder i den svenske publikation. Birgit Sawyer skriver om de politiske forhold op til og under Brynolfs episkopat, uden dog at de mange politiske forviklinger synes at kunne levere et afgørende nyt syn på en biskop af tiden: Brynolf karakteriseres her som en sand realpolitiker, en repræsentant for det selvbevidste aristokrati, som han udgik fra. I sandhed ikke nogen revolutionerende ny påstand om de nordiske middelalder-bisper. Interessant, men desværre ikke særligt udarbejdet i artiklen, er derimod Sawyers tolkning af Brynolfs liturgiske skrifter som fremvisen-

de en »specifikt västgötsk nationalism«. De samme tekster fremviser derimod hos Anders Piltz – i en i øvrigt fortræffelig artikel om den liturgiske forfatterrolle, hvor Piltz trækker på inspirationer fra både Michel Foucaults diskursanalytik og en litterær dekonstruktivisme – en »välkänd frälsningshistorisk logik«. Ligeledes forbliver det en gåde, hvorfor en i øvrigt ganske udmærket artikel af René Kieffer om Pariseruniversitetet på Brynolfs tid er placeret i en ramme, der skal meddele »Scenen« for Brynolfs tid og adfærd. I artiklen redegør Kieffer fornemt for de mange intrikate forhold omkring Pariseruniversitetets Aristote-

les-reception og Thomas Aquinas' indsats for teologien. Imidlertid findes ingen kilder, der viser Brynolfs eventuelle interesse i aristotelisk filosofi eller teologien i en Thomas Aquinas' udlægning. Tværtimod kan både Kieffer selv og senere Anders Piltz konkludere, at Brynolf i sit skriftlige arbejde snarere bør betragtes som en pastoralt orienteret poet. Må man have lov at foreslå som en tanke, at Brynolf også kan have studeret *ars dictaminis* (også digtekunsten, poetikken og liturgien havde jo en egen 'videnskabelighed' i dette frugtbare miljø) under sit lange ophold i Paris?

Torben K. Nielsen

NYERE TID

Alex Wittendorff: *Tyge Brahe*. (G.E.C. Gads Forlag, 1994). 328 s., 248 kr.

Begrebet Tyge Brahes dage – de 32 uheldsvangre dage i året som traditionelt ifølge Tyge Brahes astronomiske beregninger burde undgås for trolovelse, ægteskab, flytning, retsager og afslutninger på større handler – har nok mere at gøre med den store astronom end *Ordbog over det Danske Sprog* vil medgive. Det er i hvert tilfælde det indtryk, man får ved at læse Alex Wittendorffs på mange måder gode og velskrevne biografi. Bogen, der hovedsageligt er kronologisk opbygget, giver et nuanceret og mange-fladet billede af personen Tyge Brahe.

Takket være den betydning, Tyge Brahe fik for astronomien, har han i primær grad haft naturvidenskabsfolks og astronomers interesse. Det har haft til følge, at de såkaldte 'videnskabelige' aspekter, der har haft relevans for eftertidens naturvidenskabsmænd, er kom-

met til at præge det billede, vi har af Tyge Brahe, hvorimod meget af det, som optog ham mindst lige så meget, men som en eftertid har forkastet som uvidenskabeligt, har fået ringe plads i beskrivelsen af ham. Det er et forhold, som Wittendorff meget prisværdigt ønsker at råde bod på med dette værk, der naturligvis også tilstræber at placere Tyge i hans sociale og politiske kontekst.

Det er derfor noget af en skuffelse, at Wittendorff til trods for, at han behandler Tyges neo-platonisme og hans interesse i alkymi, ikke kan løsrive sig fra den nutidscentrerede videnskabshistorie, der har portrætteret Tyge Brahe som en fremskridtets mand, en af dem, der via sine epokegørende opdagelser har været med til at fremme den såkaldte 'videnskabelige revolution' (se især s. 11, 70 og 310). Så meget mere som dette er en historieopfattelse, der har været under vedvarende kritik, specielt i den engelsktalende verden, inden for det